

Fotó: Eldad Rafaeli

A VILÁGZENE HULLAMAIN

Idan Raichellel beszélget Schranecz Rebeka

– Izraelben nemzeti sztárnak számítasz, mennyire érzed otthon magad a világ más országaiban is? Mit jelent számodra a világpolgárság eszméje?

– Mikor Izraelben játszom, a közönség úgy gondolja, hogy igazi izraeli zenét hallanak, mikor külföldön turnézom, pedig azt gondolják, hogy világzenét. Valójában a világzenét játszó művészek mind a saját környezetükből hozzák azokat a dalokat, melyeket előadnak. Például Bob Marley Jamaikából, Edith Piaf Fran-

ciaországból. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy az emberek „izraeli zenének” tekintik a dalaimat, és hogy Izrael kulturális nagykövete lehetek, persze nem hivatalosan, mint ahogy például Mercedes Sosa Lati-Amerika kulturális nagykövete.

– Minden dalod nyitás a világ egy bizonyos zenei hagyománya, földrajzi szeglete felé. Szerepel-e a terved között más nyelveken is dalokat írni, énekelni – például ladino vagy jiddis nyelven?

– Úgy érzem, hogy az elmúlt évtizedben nagyon sok nyelven vettünk fel számokat, és ezt a sokszínű kulturális hatást Izrael utcáin is megtalálhatjuk, a különböző bevándorlók révén. Ez képződik le tulajdonképpen a dalokban. Valószínűleg sokan nem ismerik az izraeli társadalom jelenlegi helyzetét. Ide rengetegen vándoroltak be a világ különböző részeiről az utóbbi évtizedekben, és mindannyian magukkal hozták a saját hangzásvilágukat. Tehát szerintem van lehetőség meríteni a ladino és jiddis kultúrából is.

– Kelet-Európa és az askenázi zsidóság kultúrája, hagyományai, zenei világa, és motívumai mennyire foglalkoztatnak Téged?

– Az askenázi kultúrkörből jövök, a szüleim a Szovjetunióban születtek. Az egyik nagymamám lengyel, a másik német származású. Azt hiszem, ez érezhető a hangzásvilágomon és más izraeli zenéken is. A világzeneire máshol is hatással volt az askenázi, kelet-európai hagyomány. Ha a dalok alapmotívumait követjük, akkor visszaköszönnek ezek a hatások.

– A cigány zenétől és a jazz zongorajátéktól eljutottál egészen a fúziós- transzcendentális- meditatív zenéig. Melyek voltak azok a fontos állomások az életedben és a zenei világodban, amelyek segítettek idáig eljutni?

– Úgy érzem, hogy nincsenek olyan erős gyökereim, mint mondjuk, annak, aki Afrikában, Maliban nőtt fel, több száz éves hagyományok között. Vagy amikor az apjától olyan zenét tanult, melyet kétszázötven éve játszanak. Én magam izraeli vagyok, a szüleim is azok. Nagy-szüleim a háború előtt érkeztek ide, mindannyian izraeliként nőttünk fel. Mivel ez nagyon fiatal ország, nincsenek több száz éves tradíciói, ebből adódik, hogy nyitott minden, bevándorlók által hozott kulturális hatásra. Pontosan ezért van az, hogy a jazz-zongorától a cigányzenéig mindent befogadok, nyitott szemmel és füllel járok.

– A változó világ kényszerít az újításra, vagy belső késztetést érzel, hogy változtass az eddigi stílusodon, és létrehozz egy új produkciót?

– Nem gondolom, hogy a világ változtatna a zenémén, egyszerűen arról van szó, hogy az Internet jóvoltából sokkal könnyebben elérhető minden és mindenki, mint régebben. Ez nem befolyásolja a dalszerzést, csak egyszerűbbé teszi a kapcsolatfelvételt. A Facebookon például megismerhetek akár egy portugál gitárost is, akivel később találkozhatok és vehetünk fel közös számokat, s végül ezen az úton eljutok Portugáliába. Minden információ másképp és gyorsabban terjed, akárkivel megoszthatod a zenédet a világon. Ez nem változtat a művészetben, annál inkább a marketingben, és azon, hogyan osztják meg az emberek egymással a zenéiket.

– Hogyan választod ki azokat a zenészeket, akikkel együttműködsz később? Például hogyan találtál rá a mostani zenekarod tagjaira?

– Sokszor járok Tel-Aviv belvárosi bárjaiba és klubjaiba, ahol fiatal, általam még nem látott zenészek is fellépnek. Néha ugyanolyan tradicionális zenészeket lehet hallani a klubokban is, mint a zsinagógákban. Csak nyitott szemmel kell jánom. De az is előfordul, hogy a weboldalamon keresztül kapok mp3 fájlokat, és ennek révén fedezek fel új tehetségeket.

– Milyen volt az együttműködés Alicia Keys-szel? Mit gondolsz, mennyire hatottatok egymásra, mit tudtatok tanulni egymástól?

– Alicia Keys-szel Izraelben találkoztam, később összebarátkoztunk. Bemutattam zenész barátaimnak, ő pedig meghívott Los Angelesbe, ahol felvettünk pár közös dalt, és felkért arra is, hogy játsszak vele a Central Parkban, New Yorkban. Az erről készült videót jó minőségben megtalálhatjátok a Youtube csatornámon. A legfontosabb dolog Aliciával kapcsolatban, hogy nem csak kiváló művész, hanem elbűvölő ember is.

– A közönség visszajelzése alapján, az előző albumodról (Quarter to Six), melyik dalnak volt a legnagyobb hatása?

– A Quarter to Six nagyon fontos album számomra. Ez a negyedik lemezem, mióta együttműködöm művészekkel a világ minden tájáról. Sokkal többet énekelek rajta, mint korábbi lemezeken. Az élet nagy útelágazódásairól szól, amikor választanunk kell, hogy merre induljunk tovább. Azt gondolom, akik megvették, nagyon szerették, pozitív volt fogadtatás a rajongóktól és a médiától is. Ezen az albumon volt alkalom együtt dolgozni egy német kántor-operaénekesssel, egy portugál és egy kolumbiai énekesssel, de egy tel-avívi bartenderrel is... Nagyon hosszú az album, tizenhat dal szerepel rajta, és nagy öröm volt elkészíteni.

– Milyen új projekten dolgozol most, és vannak-e elképzeléseid, hogy legközelebb kikkel és milyen témában szeretnél együttműködni?

– A projekt, amin most dolgozom, több számos zenei kapcsolaton alapul, amelyek a világ minden sarkába elágaznak. Nemrég adtuk ki a Touré-Reichel kollektívát. A második album a mali Vieux Farka Touréval készült és most vele vagyunk világszerte turnén. Először Tel-Avivban léptünk fel, aztán nemrég Párizsban. A visszajelzések szerint jól sikerült, mostanában jelent meg egy csodálatos kritika rólunk a New York Timesban. Nagyon szerencsésnek érezzük magunkat, hogy ennyire szeretnek minket.

– Szeretnél Budapestre jönni még? Hatottak rád a magyar népzenei hagyományok?

– Remélem, hogy hamarosan eljutok Budapestre. A magyar népzene csodálatos és nagyon sok más művészt is inspirált. Ránk nagy hatással van a kelet-európai kultúra. Az összes hagyományos és kortárs zene is merít belőle természetesen.

Van lehetőség meríteni a ladino és a jiddis kultúrából is.